

✓ 1600332

1000455 2
* SUOMEN KUUROSOKEAT RY
* SANNA NIINIKOSKI
* UUDENMAANKATU 28
* 00120 HELSINKI

Talven ladut

*Talven hohtavat hanget
hiihtäjää odottaa.
Takana syksy pimeä,
edessä valoisa maa.*

*Kauaksi metsien syliin
tahtoisin taivaltaa.
Saapua uusiin kyliin,
ihailta maisemaa.*

*Talven hohtava lumi
siellä sadun hohtoa on.
Lumiset kauniit metsät,
ja latu mittaamaton.*

Hilkka Nieminen

TUNTOSARVI 24.vuosikerta, ISSN 0358-2280

Julkaisija: Suomen Kuurosokeat ry, Uudenmaankatu 28, 00120 Helsinki.

Puhelin (09) 5495 350. Tekstipuhelin (09) 5495 3526. Fax (09) 5495 3517.

Päätoimittaja: Anu-Liisa Rönkä **Toimittaja:** Raili Karisaari

Toimitusneuvosto: Anu-Liisa Rönkä, Unto Honkanen, Vieno Hyttinen, Maija-Liisa Ritala, Ritva Väisänen, Raili Karisaari.

Vuosikerta 150 mk. Lehti ilmestyy 11 kertaa vuodessa isokirjoituksella, pisteillä, äänitteinä, videona, ruotsinkielisenä käännöksenä ja sähköpostina.

TUNTOSARVI

Suomen Kuurosokeat ry

Helmikuu 2/1998

Haastateltavana Lasse Hannula

Tukea tietokoneen käyttäjille

Anny Koppen, NUD:n uusi johtaja

Sisällys

Pääkirjoitus: Raimo Korpela Tiedosta oikeutesi ja mahdollisuutesi.....	2
Vanha kaunis Turku.....	4
Kuurojen pappi on myös kuurosokeiden ystävä.....	6
Lasse Hannula: Odotan tietoko- netta joka ymmärtää puhetta.....	8
Tukea tietokoneen käyttäjille....	10
Suojaa silmäsi auringolta.....	12
Kuurosokeiden kulttuuria.....	13
Any Koppen, NUD: Tavoitteena uusien ryhmien huomioiminen.....	14

Lukijoiden postia

Matka Israeliin Liisa Ruokonen.....	16
Opiskelua Tampereen toimintakeskuksessa Hilja Rantatalo.....	18
Elämän arvoitus Vieno Hyttinen.....	19
Veikko Heimosen runoja.....	19
Talven ladut Hilkka Nieminen.....	20

Kansi: Talvista nostalgiasia
Mikko Tiittanen
Takakansi: Häikäisyä (RK)

Seuraava lehti ilmestyy 18.3. Ai-
neiston oltava toimituksessa vii-
meistään 5.3.

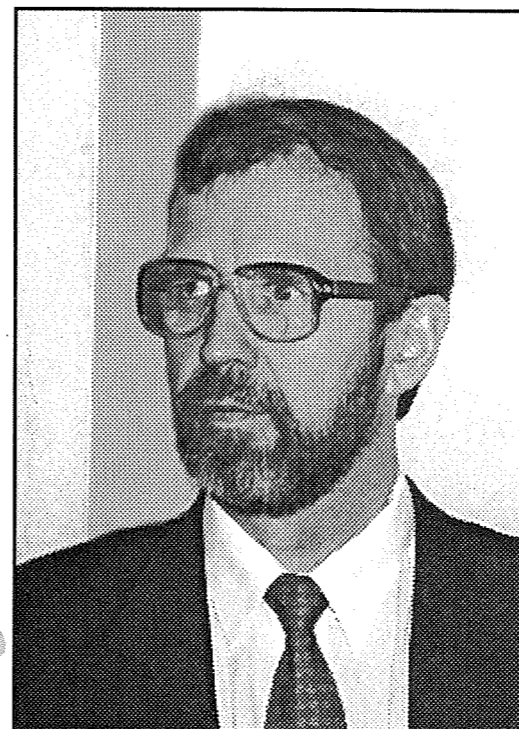
Tiedosta oikeutesi ja mahdollisuutesi

Pahin lama Suomessa on ohitettu jo vuosia sitten. Tästä huolimatta kunnat ja keskussairaalat jatkuvasti kiertävät ja supistavat yhteiskunnan niille antamia velvoitteita. Myöskin vammaiset ovat saaneet kokea tämän monella tavalla.

Vammaispalvelulaki on ollut jo vuosia voimassa, mutta siitä huolimatta Suomessa on kuntia, joissa vammaispalvelulain vähimmäisvaatimuksetkaan eivät ole toteutuneet. Tästä on hyvänä todisteena apulaisoikeusasiamiehen äskettäin antama päätös Kynnys ry:n kanteluun.

Kuurosokeiden joukko on pieni ja usein heiltä puuttuu tieto ja taito puolustaa omia oikeuksiaan. Tästä syystä olisikin tärkeää jokaisen kuurosokean tiedostaa omat oikeutensa ja mahdollisuutensa vaikuttaa niin kuurosokeiden kuin muidenkin vammaisten palvelujen säilymiseen.

Suomi on hyväksynyt YK:n yleisohjeet, joilla taataan vammaisille yhdenvertaiset osallistumisen oikeudet muun väestön kanssa. To-

dellisuus on kuitenkin osoittanut, että Suomessakaan ei näitä ohjeita noudateta. Jokaisen vammaisen tulisikin tutustua niihin oikeuksiin ja palveluihin, joihin hänellä on oikeus ja huolehtia siitä, että hän myös ne saa. Tämä vaatii usein ponnistelua, mutta vammaisten omasta tarpeidensa oivaltamisesta ja tarpeiden toteuttamista vaatimalla voidaan saada parannuksia aikaan.

Vammaisen ei tarvitse tässä työssä olla yksin, vaan hänen tukenaan on niin oma kuin muutkin vammaisjärjestöt. Yhdistyksemme on ottanut tämän vuoden teemaksi Tiedosta oikeutesi ja mahdollisuutesi.

Tämä ei tarkoita pelkästään sitä, että vaaditaan muilta palveluja. Tämä tarkoittaa myös sitä, että kuurosokeiden on oivallettava omat

kykynsä ja mahdollisuudet niiden kehittämiseen. Hyvällä motivaatiolla ja uutteralla työllä kuurosokea oppii hallitsemaan erinomaisesti monia hänelle tärkeitä asioita. Hän pystyy koulutuksen ja tiedon avulla toimimaan muiden ihmisten tavoin yhteiskunnan jäsenenä.

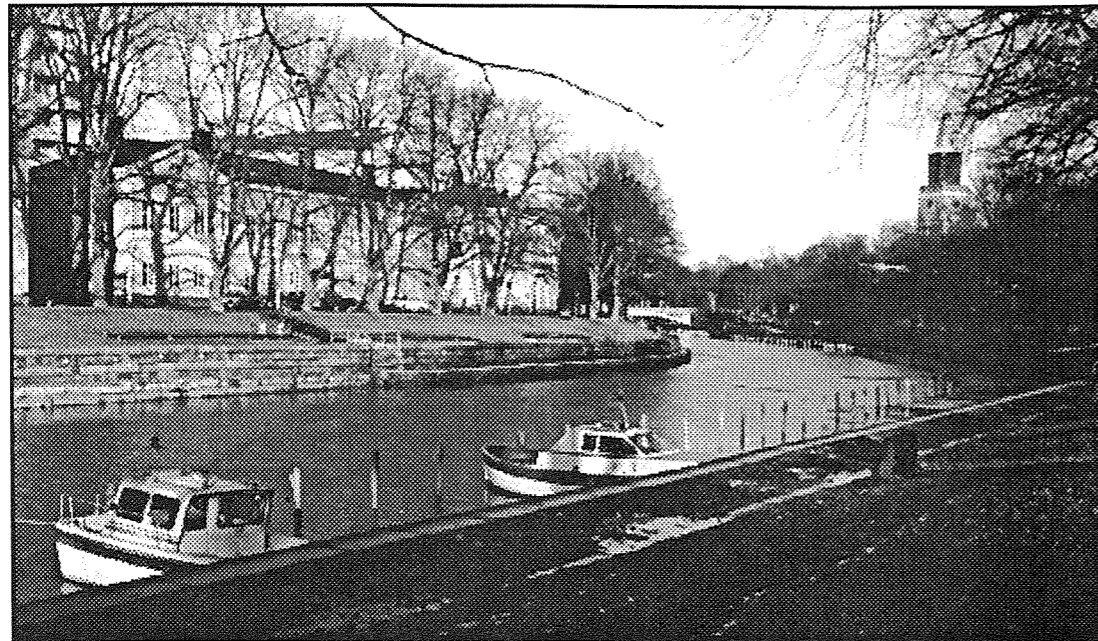
Yhdistys on tänä vuonna kiinnittänyt erityistä huomiota juuri kuurosokeiden kouluttamiseen ja toimiin, joilla kuurosokeiden edellytyksiä toimia voidaan parantaa. Tällaisia ovat mm. kuurosokeiden kouluttaminen mikrotukitehtäviin, työllistämishankkeet ja muutamat muut koulutussuunnitelmat. Vaikka nyt ollaankin vielä vaatimattomassa alussa, niin uskon näiden toimien vauhdittavan kuurosokeiden mahdollisuuksien parantumiseen tulevina vuosina entistä nopeammin.

Tänä vuonna ehkä merkittävin julkinen tapahtuma on Kuurosokeiden Kulttuuripäivät. Ne ovat Tampereella syyskuun lopulla. Siellä pyritään tarkastelemaan kuurosokeiden kulttuuria eri näkökulmista ja pohtimaan sen ominaispiirteitä.

Hyvää vuoden alkua Teille kaikille!

Raimo Korpela
Puheenjohtaja

Vanha kaunis Turku

Iris Alkio

Turku on todella kaunis kaupunki. Aurajoen ranta on vehmasta ja sitä koristavat monet merkittävät nähtävyydet – uljaana ja vavisuttavana nähtävyytenä Tuomiokirkko. Palatsejakaan ei aivan joka kaupungissa ole, mutta Turussa on kaunis Hans von Rettigin palatsi. Rettig on ollut varsin vaikuttava omaisuuden haltija ja työnantaja.

Turku on kukkuloiden kaupunki: on Kerttulinmäki, Vartiovuorenmäki, Samppalinnanmäki, Korppolaismäki, Kakolanmäki, Iso-Heikkilänmäki ja Väisälän tähtitornin kupoli edelleen muistona siellä. Lisäksi on

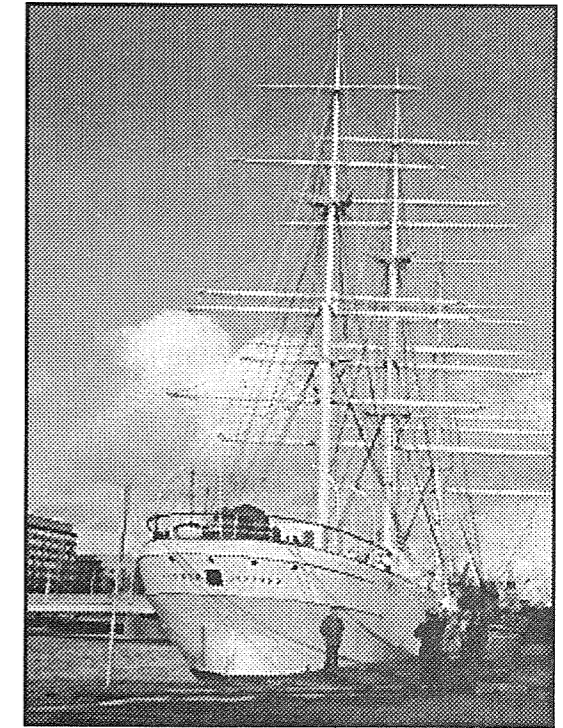
vielä Puolalanmäki taidemuseoineen, Riihikallio, Nunnavuori jne.

Ruissalo ja sen huvilat ovat saaneet historian saatossa mainetta. Kuninkaalliset, paronit ja neuvokset ovat laivateollisuuden ja kaupankäynnin avulla tehneet Turusta merkittävän satamakaupungin. Turun verkatehdas valmisti hienoa verkkaa. Oli Auran panimo. Ja Engman bryggeri valmisti kaljaa nuoruusvuosinani.

Turun linna on museona kuten Käsitöläismuseokin Luostarinmäellä. Linna sijaitsee sataman tuntumassa. Laivateollisuus oli aikoinaan laajalla alueella joen molemmin

puolin. Nyt alueelle on rakennettu hirveät määrät kerrostaloja. Laivateollisuutta on vieläkin, mutta vähän sivummalla. Aurajoki on siis kaunistunut, kun teollisuus on siirtynyt kauemmas tai lopettanut kokonaan.

Nyt ovat tietokoneet, kännykät, mikrot ja kaikenkaltaiset vekottimet sotkeneet elämän toisenlaiseksi. Suuria asuntoalueita on noussut 35–40 vuoden aikana Turkuun, kuten muuallekin. Taivas, maa, meri ja järvet ovat vielä, tosin muuttuneina nekin.

Suomen Joutsen

Yhteistyötä

Turun kuurosokeiden aluesihteerin toimisto sijaitsee kaupungin keskustassa, lähellä rautatieasemaa.

Aluesihteerin **Heikki Paatelaisen** työalueeseen kuuluu kaksi keskussairaalaapiiriä: TYKS:n ja Satakunnan piirit. Työalueena on Varsinais-Suomi ja Satakunta. Itäkoillis-suunnassa alue yltää Loimaalle ja Somerolle.

Asiakkaita TYKS:n alueella on vajaat 200 ja Satakunnan alueella vajaat 30. Kuurosokeiden kuntoutuksesta TYKS:ssä vastaa yksi kuurosokeiden kuntoutusohjaaja.

Satakunnan keskussairaalassa on kaksi kuntoutusohjaajaa, toinen näkö- ja toinen kuulopuolella. – Teemme yhteistyötä; sovimme työnjaosta ja kotikäynneistä niin, että emme tee päällekkäistä työtä, Heikki kertoo.

Työ painottuu ikääntyneiden toiminnallisuuden kehittämiseen ja kuntouttamiseen, sillä asiakkaita suurin osa eli noin 80 prosenttia on yli 65-vuotiaita.

Heikki Paatelainen asuu Sannattissa, Uudenmaanläänin puolella. Matkaa Turun toimistoon kertyy 96 kilometriä ja Poriin 210 kilometriä. Heikki kertoo, että kaikkiaan työkilometrejä vuodessa kertyy yli 40 000 kilometriä. RK

Kuurojen pappi on myös kuurosokeiden ystävä

Petri Majatie

Petri Majatie on Turun piirin kuurojenpappi.

Tullessani tähän virkaan kävin ensimmäisen kerran myös kuurosokeiden kerhossa. Kaikkien tervehdysten jälkeen liris Alkio sanoi kovalla äänellä: Kuka se oli, joka niin arasti halasi? Minähän se olin. Ja taidan olla edelleenkin.

liris oli puheenjohtaja-aikanaan aina valmis ottamaan minut vastaan. Nykyään on Heli Kauppisen kanssa yhtä helppoa. Niin yhteistyö alkoi. Olen vierailut kerhossa, mutta enimmäkseen olemme tervanneet juhlissa ja leireillä. En tiedä, monellako ryhmällä on esimerkiksi oma joulujumalanpalvelus, mutta Turun kerholla on.

Heikki Paatelaisen kanssa meillä on aina mennyt hyvin. Kumpikin on aina sanonut suoraan, kun toinen

on ollut väärässä. Olemme tehneet yhdessä kotikäyntejä ja olemme myös pitäneet useita leirejä yhdessä. Viime kesänä olimme Säkylässä, ja vaikka sillä kertaa ei kyseessä ollutkaan virallinen hengellinen leiri, hoidin pääosan ohjelmasta. Aiheena olivat enkelit. Pidin aiheesta viisi oppituntia ja huomasin, että tämä, harvoin opetettu asia, oli uutuudessaan kiinnostava.

"Vierailija saa aina hyvän vastaanoton"

Kuurosokeat ovat mielenkiintoinen ryhmä. Ongelmista huolimatta he ovat aktiivisia ja kiinnostuneita maailman menosta. Vierailija saa aina olla varma hyvästä vastaanotosta. Jos ollaan asioista eri mieltä, niin se ei haittaa mitään. Kuurosokeat osaavat arvostaa jokaiselta, erilaisuudesta huolimatta.

Omassa työssäni pyrin keskittymään opetukseen, sillä pidän sellaisesta työstä. Kuurosokeiden jou-

kossa olen huomannut olevan paljon vilpittöntyä uskoa. Myös omia mielipiteitä riittää. Näin on hyvä. Osaan jo odottaa Kauko Halmeen rakentavia kommentteja.

Kuka meistä oikeastaan on kuurosokea?

Kun ihmisen on hankala nähdä, kuulla tai liikkua, tilanne on aina kaksiosainen. Toisaalta toivoisi, että ryhmä olisi suurempi ystäväyden, kulttuurin, ajatustenvaihdon ja edunvalvonnan tähden. Toisaalta toivoisi, että ryhmä olisi mahdollisimman pieni.

Yksi ratkaisu on keskittäminen, mutta kukapa haluaisi kotoansa muuttaa. Järkevin ratkaisu, matkustamisen helpottaminen, tulkkien ja avustajien saannin helpottaminen on tietenkin utopiaa.

Maanpäällisen elämänsä aikana Jeesus kohtasi monia sokeita ja kuuroja. Osan heistä hän paransi. Jeesus puhui myös kuurosokeista. Tämän nimen saivat ne, joiden hengelliset korvat olivat kuurot ja joiden hengelliset silmät olivat sokeat. He eivät huomanneet Jumalaa, eivät toisia ihmisiä eivätkä heidän tarpeitaan. Niin, kuka meistä oikeastaan on kuurosokea?

Kuurojenpappi

Borgå distrik: **Bernt Kaustell**
PL 818 E, 07930 Pernå
Tel, tx (019) 636 443.

Helsingin piiri: **Hannu Honkkila**
toimisto: Bulevardi 16 B 5.krs,
00120 Helsinki
Puh. (09) 643 365, myös tp.

Lapuan piiri: **Lauri Aaltonen**
toimisto: Kauppakatu 11
40100 Jyväskylä
Puh. (014) 636 790, tp. 616 406

Mikkelin piiri: **Mauri Hyvärinen**
Koivunjuurentie 46,
82200 Hammaslahti
Puh. (013) 741 419, tp 741 757.

Oulun piiri: **Leila Ikonen**
toimisto: Ojakatu 1,
90100 Oulu
Puh. (08) 311 4436, myös tp.

Turun piiri: **Petri Majatie**
Hämeenkatu 11 A 12
20510 Turku
Puh. (02) 2315 613, myös tp.

Koko maa, nuoriso ja perhetyö
Eeva Ylönen
toimisto: Kirkkohallitus,
Satamakatu 11
00160 Helsinki
Puh. (09) 180 2269 (ke 10.30-12)

Lasse Hannula 70 vuotta

Odotan tietokonetta joka ymmärtää puhetta

Lasse Hannulalla on ollut viime aikoina aihetta juhlaan. Marraskuussa kokoontunut syyskokous kutsui Lassen yhdistyksen kunniajäseneksi. Ja tammikuun lopulla Lasse juhli perheen ja lähisuvun kanssa 70-vuotispäiväänsä.

Missä vietit syntymäpäivääsi 70 vuotta sitten?

– Eurassa, olen syntynyt, kasvanut ja elänyt täällä Eurassa.

Mitä lapsuudestasi on jäänyt mieleen?

– Erittäin mukavaa katseltavaa oli syksyllä pimeän tultua, kun muutama minuutti yli viiden tiellä meni kuin joulukuusi kyljellään kynttilät palaen: miehet tulivat ryhmässä pyörillä ajaen töistä ja menivät koteihinsa. Silloin ei ollut katulamppuja, mutta pyörissä paloivat lyhdyt.

Sitten talvella ajettiin järvestä jäitä

taloihin ja tukkeja sahalle. Hevoset vetivät rekiä ja sitä oli mukava katsella.

Miten maailma on muuttunut noista ajoista?

– Eroja 30-luvun ja tämän päivän välillä on kyllä huomattavastikin. Ensiksi tulee mieleen, että silloin ajeltiin paljon hevosilla ja nyt autoilla. Silloin nuoret rakensivat kodin, jossa oli vain kaksi huonetta tai joskus kolmen huoneen talon, joissa oli puu-uunit ja keittiössä puuhella. Nyt talot ovat suurempia ja keskuslämmityksellä. Autokin on jo ihan yleinen jo nuorilla. Siitä ei osattu 30-luvulla uneksiakaan.

Miten kuurosokeus ilmeni sinun elämässäsi?

– Sokeuduin 12-vuotiana ja kuulo on heikentynyt aikuisena vähitellen. Vasta muutaman vuoden on ollut hankala kommunikoida ihmisten kanssa.

Olet sanoittanut lauluja – oletko innokas kynämies?

– Mitenkään innokas kirjoittaja en ole. Silloin innostuin sepittämään runoja, kun alettiin puuhata runokirjaa Hiljaisuuden lauluja. Vain vähän niitä on nyt laatikossani ja joskus vieläkin jotain panen paperille.

Olet myös säveltänyt – mitä ja kuinka paljon?

– Olen säveltänyt hyvin vähän. Suurin syy siihen lienee ollut se, etten voinut itse voinut kirjoittaa nuotteja paperille. Olen säveltänyt muutaman oman runoni. Nuorena soittamassa käydessäni sävelsin joitakin pikku kappaleita. Säveltäminen tapahtuu niin, että istun pianon viereen ja alan soitella. Nuotit kirjoitan vieressä olevalla pistekirjoituskoneella.

Miten tulit innostuneeksi tietotekniikasta?

– Kuulin jo 80-luvun lopulla NKL:n toiminnasta lehtien saamiseksi tietokoneella luettavaksi. Silloin vielä ajattelin, ettei minusta taida koskaan tulla tietokoneen käyttäjää. Sitten kuuloni heikkeni niin paljon, että asia alkoikin kiinnostaa. Vuonna -94 aloitin sitten tietokoneopiskelun.

Miten odotat tietotekniikan kehittyvän tästä eteenpäin?

– Itse tietotekniikasta en paljokaan osaa sanoa ja sen kehityksestä, mutta olen sitä odotellut, että saisimme toimivat tietokoneet, jotka ymmärtävät puhetta. Parisen vuotta sitten kerrottiin, että taiwanilainen tohtori olisi saanut kehitettyä tietokoneen, joka kirjoittaa näytölle puhutun tekstin. Siitä varmaan olisi paljon hyötyä ja iloa sekä kuuroille että kuurosokeille. Odotan tietysti myös mikroon liitettävien lisälaitteiden kehittämistä, jotta saisimme entistä paremmat toimintamahdollisuudet.

Suosittelko tietotekniikkaa apuvälineeksi kuurosokeille?

– Ehdottomasti. Tietokoneen avulla voimme saada luettavaksemme jomonia lehtiä ja kirjoja. Ja hyvin tärkeää on se, että voimme lähetellä viestejä (kirjeitä) toisillemme.

Mahtuuko elämääsi vielä muita harrastuksia?

– Käyn vaimon kanssa lähes päivittäin lenkillä, silloin tällöin istun soittamaan pianoa, teen myös välillä joitakin käsitöitä piharakennuksessa olevassa työhuoneessa, omakotitalon pikku remontit pyrin tekemään itse. (ALR)

Tukea tietokoneen käyttäjille

Anu-Liisa Rönkä

Viime marraskuussa käynnistyi Suomen Kuurosokeat ry:n Sonetti-projekti. Se kouluttaa kuurosokeista tietokoneenkäyttäjistä tukihenkilöitä muiden tietokoneenkäyttäjien avuksi. Tavoitteena on saada eri puolille maata asiantuntijoita, jotka voivat antaa nopeasti apua, kun tietokone temppuilee.

Kuopiolaisella **Teuvo Hietalalla** ongelmat ovat tuoreessa muistissa. Hän hankki oman tietokoneen, isokirjoitusohjelman ja puhesyntetisaattorin vajaa vuosi sitten. Hän olisi tarvinnut mikrotukea, mutta Kuopion alueelta sitä ei löytynyt.

- Atk-asiantuntemusta löytyy jokaisesta alan liikkeestä, mutta kun tarvitaan kuurosokeiden käyttämien tietokoneapuvälineiden erityisasiantuntemusta, niin tietämys loppuu siihen, Teuvo sanoo.

Nyt Teuvo on itse opiskelemassa oman alueensa tukihenkilöksi.

- Jos sen verran oppisi, että kykenisi aloittelijalle antamaan tukea, Teuvo sanoo varovasti.

Kaukaisin sonetti-opiskelija tulee Lapin Enontekiöltä. **Timo Leppäjärven** tavoitteena on ryhtyä yksilöohjaajaksi pohjois-Lappiin.

- Olen jo esittänyt Enontekiön kunnalle, että se hankkisi kurssikoneen kunnan toimintakeskukseen. Esi-tykseen on suhtauduttu positiivisesti. On tarkoituksenmukaista järjestää pienimuotoista opetusta pohjoisessa. Matka sieltä tänne Tampereelle on kuitenkin niin pitkä, Timo kertoo.

Kurssi riittävän pitkä

Sonetti-koulutuksessa on mukana viisi kuurosokeaa ja kaksi yhdistyksen työntekijää. Koulutus ostetaan Tampereen Aikuiskoulutuskeskuksesta, ja käytännön vetäjinä toimivat **Kirsti Toivonen** ja **Risto Hoikanen**. Koulutus kestää vuoden. Vuoden aikana on seitsemän lähiopintoviikkoa Kuurosokeiden toimintakeskuksessa ja lisäksi etäopintoja kotona omalla tietokoneella.

Opiskelijoiden mielestä kurssi on oikealla tavalla suunniteltu.

- Muutaman päivän intensiivikurssit eivät sovi kuulonäkövammaisille. Kun kommunikointi vie aikaa, emme pysty omaksumaan asioita niin nopeasti. Vuoden kestävä kurssi on riittävän pitkä. Intensiivisten opintojaksojen välillä on aikaa sulatella asioita kotona, kiittelee Teuvo.

Mitä on koneen sisällä?

- Kaikilla kurssilaisilla on jo kokemusta tietokoneen ja oman apuvälineohjelman käytöstä. Vuoden aikana on tarkoitus syventää tietoja eri käyttöjärjestelmistä, kuurosokeiden käyttämistä tietokoneapuvälineistä sekä erilaisista tietoliikenneohjelmista.

Jo ensimmäisellä kurssiviikolla edessä oli uusia asioita.

- Tutustuimme tietokoneen fyysisen sisältöön ja pääsimme kokeilemaan eri osia. Niistä minulla ei ollut entuudestaan mitään tietoa, kertoo joutsenolainen **Heli Huotarinen**.

Toisella opintoviikolla oli vuorossa dos-käyttöjärjestelmä, joka oli myös Helille uutta.

- Pää surisee kuin mehiläispesä. Nyt pitää päästä kotiin harjoittelemaan ja tekemään virheitä kaikessa rauhassa, Heli naureskelee opintojakson lopussa.

Heli käyttää tietokonetta kotonaan moneen tarkoitukseen. Hän lukee koneelta sanomalehdet ja ylläpitää omia tiedostoja.

- Ennen kaikki materiaali oli pisteillä, mutta pistelehdet ja -kirjat vievät valtavasti tilaa. Nyt koti pysyy siistinä, kun kaikki tiedot ja muistiinpanot on koneella.

Helsingiläinen **Martti Avila** toteaa, että tietokone on kuurosokealle monipuolinen apuväline, joka kattaa monia vanhoja apuvälineitä. Martti itse käyttää tietokoneella paitsi sähköpostia, myös internetiä ja pankkipalveluita sekä tekstipuhelinta. Lisäksi hän tekee käyntikortteja, harrastaa kuvankäsittelyä ja skannaa tekstitiedostoja.

Sonetti -koulutukseen osallistuu myös kuulonäkövammaisten nuorten mikrotukihenkilönä tyskentelevä **Rauno Jäntti** ja Jyväskylän aluesihteeriksi **Ritva Rouvinen**.

- Sonetti-opiskelijat ovat aikuisia tietokoneenkäyttäjiä, ja saan heiltä paljon vinkkejä siitä, mihin kaikkeen kuurosokeat voivat tietokonetta käyttää. Voin välittää aikuisten kokemuksia ja tietotaitoa edelleen nuorille, Rauno kertoo.

Ritva Rouvisesta tulee koulutuksen myötä tukihenkilö omalle asiakaskunnalleen ja muille aluesihteeireille.

Suojaa silmäsi auringolta

Raili Karisaari

Kirkkaat aurinkoiset kevätpäivät ovat tulleet ja hanget hohtavat valkoisina. Nyt on sopiva aika muistuttaa eräästä tärkeästä asiasta, nimittäin silmien suojaamisesta liialta auringolta. Ulkona pidempää liikuttaessa olisi hyvä käyttää aurinkolaseja.

Myös lasten silmät kannattaa suojata. Lasten silmät ovat kaikkein arimmat, sillä noin kymmeneen ikävuoteen asti silmän sarveiskalvo ja mykiö päästävät eniten ultravioletti-valoa lävitseen.

Auringon säteilyn aiheuttama häikäisy rasittaa silmiä, josta voi seurata päänsärkyä ja erilaisia silmävaivoja. Tutkimusten mukaan eniten häikäisyä aiheuttavat pitkäaaltoinen UV-säteily ja suurin osa sinisestä valosta. Infrapuna- eli lämpösäteily voi pahimmillaan polttaa silmän verkkokalvon karrelle. Lämpösäteilylle altistutaan, kun katsellaan aurinkoa auringonpimennyksen aikana tai tuijotetaan tulta kovin kauan liian läheltä.

Sekä UV-säteily että infrapunasäteily rappeuttavat silmiä. Näkökyky voi heikentyä ja vanhuusiällä kehittyvän harmaakaihien mahdollisuus kasvaa. Silmien herkkyyshäikäisyydelle kasvaa ikääntyessä. Myös eräät näkövammat altistavat häikäisyydelle.

Millaiset aurinkolasit?

Hyvissä aurinkolaseissa on selvitys siitä, miten hyvin lasit suodattavat UV- ja infrapunasäteilyä sekä näkyvää valoa. Hiihtämään lähdettäessä on hyvä käyttää laseja, joissa on sivusuojaus. Tämä siksi, että lumesta heijastuvat auringonsäteet voivat heijastua takaapäin aurinkolasien sisäpinnalle ja siitä silmään. Tämä on hyvä muistaa myös kesällä liikuttaessa vesillä.

Silmäläisen käyttäjät voivat hankkia aurinkolasit, joissa on normaali lasien vahvuus. Markkinoilla on myös nk. fototrooppisia laseja, jotka ulkona tummuvat UV-säteilyn vaikutuksesta. Lasit tummuvat nopeasti auringossa ja vaalenevat varjossa. Näiden lasien haittapuoli voi joskus olla se, että ne vaalenevat melko hitaasti.

Lähde: Näkövammaisten Keskusliiton tiedote

Kuurosokeiden kulttuuria

Anu-Liisa Rönkä

Kuurosokeiden kulttuuripäiviä vietetään 25.-27.9.1998 Tampereen toimintakeskuksessa ja lähistöllä sijaitsevissa muissa tiloissa.

Kulttuuripäivien teemana on tänä vuonna Kuurosokeiden kulttuuri ja monikulttuurisuus. Päivillä on tarkoitus herätellä keskustelua siitä, minkälaista kuurosokeiden kulttuuri mahtaa olla. Usein puhutaan kuurojen kulttuurista ja kuurojen identiteetistä - kulttuuripäivillä voitaisiin pohtia noita kysymyksiä kuurosokeiden näkökulmasta.

Kun puhutaan jonkun ihmisryhmän kulttuurista - kuurojen kulttuurista, kuurosokeiden kulttuurista tai suomalaisesta kulttuurista - kulttuurilla tarkoitetaan kokonaista elämäntapaa. Tästä näkökulmasta katsottuna arkiset puuhamme ovat osa yhteistä kulttuuriamme. Kulttuuria ovat myös arvot, joihin arkiaskareemme perustuvat.

Esimerkiksi saunominen kuuluu suomalaiseen kulttuuriin. Saunomi-

nen on keino peseytyä, mutta se on muutakin. Siihen liittyy joitakin meille suomalaisille tärkeitä arvoja, jotka ovat osa yhteistä kulttuuriamme. Jos näin ei olisi, voisimme saman tien luopua hankalasta ja aikaavievästä saunomisesta ja käydä saunapäivänakin suihkussa.

Kulttuuripäivillä ei kuitenkaan aiota pelkästään pohtia kulttuurisia kysymyksiä, vaan myös itse tehdä ja osallistua. Tarkoituksena on järjestää lyhyitä työpajoja, joissa voisi harrastaa erilaisia asioita. Työpajojen sisältönä voi olla perinteisiä kulttuuriharrastuksia, kuten kirjoittaminen, kuvataide ja teatteri. Mutta työpajojen aiheena voi olla myös muuta kulttuuriin kuuluvaa: ruoka ja makuelämykset, tietokoneasiat ja keskustelu ajankohtaisista asioista.

Tiedotamme työpajoista, kulttuuripäivien ohjelmasta ja ilmoittautumisista tarkemmin Uutislehdessä lähiviikkoina.

Tervetuloa mukaan - tekemään, pohtimaan ja keskustelemaan!

Anny Koppen, johtaja, NUD

Tavoitteena uusien ryhmien huomioiminen

Anny Koppen on Pohjoismaisen kuurosokeiden henkilöstön koulutuskeskuksen NUD:n uusi johtaja. Hän aloitti työnsä viime lokakuussa.

Anny on koulutukseltaan kuurojen opettaja, mutta hän on työskennellyt viime vuodet hallinnollisissa tehtävissä. Hän on toiminut Länsi-Norjan resurssikeskuksessa, joka on tarkoitettu kuulovammaisille ja syntymästään kuurosokeille.

NUD on Annylle tuttu jo vuodesta 1983; hän on käynyt siellä kursseilla ja osallistunut konferensseihin. Anny arveli tuntevensa myös Tanskaa ennen kuin hän muutti sinne asumaan viime syksynä. Mutta kaikki ei ollutkaan niin tuttua kuin hän kuvitteli.

– Tanskassa on yllättävää se, että se on niin samanlainen mutta kuitenkin erilainen maa kuin Norja, Anny sanoo.

NUDissa työskentely on kiinnosta-

vampaa kuin Anny oli uskaltanut odottaa.

– Mahdollisuus tavata osaavia ja päteviä ihmisiä on asia, jota en osannut ajatella etukäteen.

Anny näkee NUDin tehtävän haastavana.

– NUD on pohjoismaisen ministerineuvoston alainen laitos. Ministerineuvoston toimintaa ohjaavat pohjoismaiset hallitukset, joiden kautta saadaan rahat kuurosokeiden henkilöstön kouluttamiseen.

Tarpeet muuttuvat nopeasti

– NUD palvelee kaikkia Pohjoismaita, ja se on tarkoitettu kuurosokeiden henkilöstölle, heidän organisaatioilleen ja laitoksilleen. Tämä on vastuullinen tehtävä, koska yhteiskunta ja tarpeet muuttuvat nopeasti.

– Toisaalta tarpeet erilaistuvat eri maissa. NUDin suuri haaste onkin siinä, miten käyttäjäryhmien kans-

sa kommunikoidaan niin, että NUD voi palvella tarkoitustaan mahdollisimman hyvin.

NUDin tavoitteena jatkossa on uusien ryhmien huomioiminen koulutuksessa, sanoo Anny. Uusilla ryhmillä hän tarkoittaa vanhuksia, uusia syndroomia, monivammaisia lapsia.

– Myös geeniteknologia aiheuttaa eettisiä ongelmia, joiden tiimoilta pitää järjestää koulutusta. NUDin pitää olla ehkä mukana pohtimassa geeniteknologian ja geneettisen neuvonnan seurauksia. Lääketiede havittelee täydellisiä ihmisiä, mutta kuka on riittävän täydellinen – se on eettinen kysymys.

Anny tietää, että myös monet kuurosokeat ja heidän perheensä olisivat halukkaita tulemaan NUDin kursseille. Hän toteaa, että mikäli kysymys on kuurosokeiden laitoksissa tai organisaatioissa työskentelevistä kuurosokeista tai perheen-

jäsenistä, he voivat ilman muuta osallistua NUDin koulutukseen. Muuten kuurosokeisiin ja heidän perheisiinsä ollaan yhteydessä ja tehdään yhteistyötä, mutta ei järjestetä koulutusta.

– Jos ruvetaan kouluttamaan, niin NUDin tehtävää on muutettava, sillä tämä tehtävä ei kuulu nykyisiin tavoitepykäliin.

Ihminen on täällä yksilö

Annykokemuksen mukaan pohjoismaisen kuurosokeustyö on korkeatasoista. Pohjoismaiselle mallille leimallista on lähestymistapa, jossa ihmiseen suhtaudutaan yksilönä.

– Se on lähestymistapa, johon meillä on ollut varaa; talous on sallinut tehdä kalliimpia ratkaisuja ja tarjota yksilöllisiä ratkaisuja. Muualla tehdään usein niin, että ohjelma luodaan valmiiksi, ja jos ohjelma ei sovi kuurosokealle, hän ei pääse mukaan. Meillä ohjelma suunnitellaan yksilöllisesti kukin tarpeiden mukaan.

– Jossain päin maailmaa painotetaan kuurosokeina syntyneiden kohdalla taitojen ja valmiuksien luomista. Meillä korostetaan osallisuutta, kommunikaatiota ja henkilökohtaista kehitystä. Ihmistä ei arvioida taitojen perusteella, vaan ihminen itsessään on tärkeä.

Lukijoiden postia

Kuurojen seurakuntamatka Israeliin

3.11. – 12.11.1997

Liisa Ruokonen

Lähdimme 3.11.–97 tilausautolla Jyväskylästä kohti Vantaan lentokenttää. Matkanvetäjinä olivat Lauri Aaltonen ja Irma Rönkkö. Innostuneina odotimme lentokoneen lähtöä kohti Israelia. Tel Avivin lentokentälle saavuimme 20.35, sieltä jatkoimme linja-autolla Tiberiaseen 140 kilometrin päähän.

Matkan aikana alkoi kova vesisaade. Ukkonen jyrisi ja salamoi, oli kuin taivas olisi revennyt. Oli aivan valoisaa, kun salamat löivät ja muutten sysimustaa. Opas kertoi, että ihmiset kiittivät Jumalaa sateesta, koska moneen kuukauteen ei ollut satanut yhtään.

Majoituimme Hartman –hotelliin. Tiberiaksessa olimme kolme päivää ja koko ajan oli kylmää ja sateista. Tutustuimme Vuorisaarnan kirkkoon. Teimme matkan Genesaretin järvelle. Siellä saimme nähdä, minkälaisella verkolla Jeesuksen aikaan kalastettiin. Genesaretin järvestä löytyi kymmenen vuotta sitten Jeesuksen aikainen vene. Arvelivat sen olevan sama, jolla Jeesus kalasti. Vene on nyt korjattu ja museossa nähtävänä.

Matkamme jatkui kohti Jerusalemiä, johon oli matkaa 170 kilometriä. Näimme monenlaisia maimia, banaanipuita, puutarhoja, appelsiinipuita, kookospalmuja ja autiomaata. Jerikon kaupungissa ositimme erilaisia hedelmiä.

Pysähdyimme uimaan Kuolleelle merelle. Sen vesi on niin suolaista, että veden pinnalla pysyy helposti. Ihmiset laittoivat meren pohjasta savea iholleen, on kuulemma mineraalipitoista ja terveellistä.

Jerusalem on suuri kaupunki, 567 000 asukasta. Talot on rakennettu vuoren rinteisiin kerroksittain, kadut ovat mäkisiä ja kapeita, ihme että siellä selvitään. Jerusalemissa on paljon näkemistä, siellä on Jeesuksen ajan paikkoja.

Kävimme itkumuurilla, jossa sattumalta oli menossa nuorten miesten tilaisuus, vähän samanlainen kuin Suomessa rippikoulu. Pojat ovat 13–vuotiaita, ja he saavat lahjoja, rukoilevat ja lukevat raamattua. Tapasimme kuuron rouvan, hän olisi ystävällisesti kutsunut meidät kotiinsa vierailulle, mutta aika ei meille sopinut.

Vanhassa kaupungissa olimme ostoksilla ja kärsimystiellä. Eräs nainen kantoi siellä puuristiä samoin kuin Jeesus aikanaan. Hän halusi ehkä kokea, kuinka raskas kärsimystie on kulkea.

Puutarhassa Jeesuksen haudalla vietimme ehtoollisjumalanpalveluksen, ja se oli mieliinpainuva tilaisuus. Betlehemissä kävimme Jeesuksen syntymäkirkossa, jossa on kaikilla kielillä kirjoitettu Isä meidän –rukous. Viitoimme rukouksen yhdessä.

Matka jatkui Eilatiin. Matkan varrella näimme autiomaata, jossa Jeesus vaelsi 40 päivää ja 40 yötä. Tuntuu ihmeelliselle, kuinka siellä on voinut kulkea. Autiomaassa asuu yksi heimo, beduiinit, jotka ovat kulkijakansaa eli he vaihtavat asuinpaikkaa. Nykyisin he eivät kulje enää kovin paljon, koska veden saanti on mahdollista autiomaasakin.

Eilat on turistikaupunki, jossa on aina lämmintä. Vuodessa on vain kahdeksan sadepäivää. Se on myös verovapaa. Punaisella merellä olimme laivaretkellä useiden maiden ympäröimä: Jordanian, Saudi-Arabian, Egyptin ja Israelin. Tutustuimme korutehtaaseen, ositimme muistoksi muun muassa kauniita Abrahamin tähtiä, joissa on kuusi sakaraa.

Koko Israel on pinta-alaltaan yhtä pieni kuin Suomessa Uudenmaan lääni. Matkamme oli mielenkiintoinen, kotiin palasi 23 onnellista matkalaista.

– Kiitokset matkanvetäjille!

Yksinäisyys

Kaikki Kerkonkoskelaiset sekä miehet että naiset sanokee nyt hyvvee päevee ei tarviis tuntee surun häevee.

Vaehtoo voetas jokin juttu siitähän se tulee tuttu. Kaekki sivu männöö hiljoo minäkin oon Luojan viljoo. Tulukee nyt käymään meillä milloin ei oo kiire teillä. Harjan voesin antoo mukkaa ettei työ menis hukkaan.

Veikko Heimonen

Opiskelua Tampereen toimintakeskuksessa

Hilja Rntatalo

Olin Tampereella opiskelemassa tietokoneen käyttöä. Tietokoneen käyttö on helppoa ja mukavaa. Piti keskittyä hyvin opiskeluun. Ensin opeteltiin näppäimien nimet, oli piirretty tietokone. Sitten aloitimme etsiä tuttuja henkilöitä tietokoneella ja lähetettiin sähköpostia ja etsimme tietokoneesta postilaatikon. Oli siinä monia hauskoja asioita ja vitsejä. Tietokoneella voi soittaa tekstipuhelimeen mutta yhteys viipyy. Sähköposti on mukava, siihen voi jättää terveiset tai moi. Jos asia on kiireellinen, voi laittaa kiire.

Ja oli mukavat isot kirjaimet ja suurenennus ja pienennys, itseliikkuvan lukee. Voi pelata korttipeliä, tietokone opetti, nyt voin itse omilla korteilla pelata. Silmät ei kärsi.

Sain tietää, millaisen suurennuksen tietokoneeseen haluan, osaan laittaa isokirjoituksen päälle pistekirjoitukset. Tietokoneeseen voi pyytää taitavaa laittamaan pistekirjaimet muovitarroilla.

Olin opetellut pisteitä, voi! En voinut uskoa! Osaan pisteitä. Piste-

kirjoituksella tiedän millainen on tietokone pisteiden kanssa. Aika hyvä ja helppo.

Opiskelun väliin on hyvä lääke kuntosalijumppa. Näkevä osasi opettaa kaikki uudet liikuntaohjeet. Joka toinen päivä oli jumppasali-liikuntaa kaksi ja puoli tuntia. Puoli tuntia jäi suihkulle. Ruokailun jälkeen oli tunnin tauko. Silloin voi kävellä reippaasti oppaan kanssa.

Tampereen toimintakeskuksessa oli mukavat työntekijät ja kouluttajat osasivat hyvin kommunikaation taitoja; viittoa ja puhua selvästi. Oppimisen aikana ei tullut mitään ongelmia. Tulkki kävi kyllä tulkkauksessa alkuohjelmaa.

Kerroin työntekijöille, että minä viiton ja aina tarvitsen oudossa paikassa tulkin. Mutta ihme, että hyvin meni. En tarvinnut tulkkia koko päiväksi, koska nämä mukavat ihmiset osasivat viittoa tukiviittomia ja puhua myös selvästi. Tukiviittomia tarvitsin, jos en jotain kuulisi.

Tampereen toimintakeskuksessa on niin ihania työntekijöitä! Olen ollut ahkera opiskelija, kaikki sopi ohjelmaan: kuntosali 2t, tietokone 1t, reipas kävely 1t, pistekirjoitus 1 pv. Kaikkea voi opiskella satavuotiaaksi, päähän mahtuu lisääkin.

Elämän arvoitus

Vieno Hyttinen

Viime syksynä 12.–14.9.1997 me kuusi kuurosokeaa naista kokoonnuimme Varkauteen, Puurtilan seurakuntakotiin viettämään viihtyisää viikonloppua ja keskustelemaan kasvamisesta nuoresta aikuiseksi. Me olimme eri-ikäisiä ja eri puolilta Suomea ja kokeneet elämää kukin yksilöllisellä tavallaan; perheellisenä tai perheettömänä. Samoin etenevä kuulonäkövammamme oli eriasteisena ja ongelmat sen mukaisia.

Minulle tämä paikka oli sikäli historiallinen, että 38 vuotta sitten, ollessani 19-vuotias, kävin siellä elämäni ensimmäisellä sokeain leirillä. Olin silloin silmälaseja ja kuulolaitetta käyttävä kuulonäkövammainen sokeain joukossa. Sain sieltä muistoksi Helen Kellerin elämäntarinan. Luin kirjan, mutta en osannut aavistaakaan, että joskus itsekin kuulun kuurosokeain ryhmään. Ja käytän antikvikirjaimia, sormiaakkosia, keskustelukoneita ja yritän opetella viittomakieltäkin.

– Elämä on arvoituksellista.

Laskiaisrokalla

Veikko Heimonen

Se ilmoitus pantiin paikallislehtiin niin sitä ainakin ennen tehtiin, ei nytkään poikettu tutulta tieltä, ilmoitus löytyi nytkin siltä, että Suonenjoella saa rokkaa ja pullaa. Sinne nyt kyllä varmasti tullaan.

Laskiainen on helmikuussa, rokka ja pulla ne maistuvat suussa. Mahansa täyteen saa jokainen siellä, kenenkään ei tarvitse tyhjää niellä.

Raija siellä puhetta johtaa ja muitakin tuttuja varmasti kohtaa. Kun rokka on syöty ja kahvit juotu ja parhaimmat kiitokset emännille tuotu, niin sitten ei muuta kuin joukolla mäkkeen. Ken on siellä paras, sen sitten näkkee.

Runokokoelmasta Kotikyläni
Kerkonkoski